

Warszawa, 25 stycznia 2022 r.

RAPORT: SPÓŁDZIELCZOŚĆ

DR INŻ. MIECZYŚLAW GRODZKI

minister ds. spółdzielczości Gospodarczego Gabinetu Cieni BCC

Rzecznik budowlany GINB, rzeczoznawca majątkowy ds. nieruchomości, lustrator spółdzielczy. Prezes zarządu Krajowej Rady Spółdzielczej, zastępca przewodniczącego RN Związku Rewizyjnego Banków Spółdzielczych im. Franciszka Stefczyka, z-ca przewodniczącego Rady Mazowieckiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa. Prowadzi własną firmę – Przedsiębiorstwo Budowlane GROMAR. Za swoją działalność został odznaczony Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi. Przewodniczący Komisji Spółdzielczej BCC.

☎ 514 090 080 ✉ mieczyslaw.grodzki@bcc.org.pl

REKOMENDACJE DLA RZĄDU

1. Spółdzielczy sektor finansowy

Należy podjąć działania dla zmiany zapisów ustawy Kodeks postępowania cywilnego, której nowelizacja wchodzi w życie w dniu 10 stycznia 2022 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 2289). Istotą wprowadzonej obecnie nowelizacji KPC jest przeniesienie przepisów stosownego rozporządzenia ministra sprawiedliwości z 5 lipca 2017 r. w sprawie określenia przedmiotów należących do rolnika prowadzącego gospodarstwo, które nie podlegają egzekucji (Dz.U. z 2017 r. poz. 1385). Dotyczy to zarówno budynków, gruntów rolnych jak również zwierząt i rzeczy ruchomych. Uznano bowiem, że w świetle wymogów konstytucyjnych, takie wyłączenie powinno być uregulowane na poziomie ustawowym. Do znowelizowanego KPC nie przeniesiono jednak par. 5 wspomnianego rozporządzenia, które mówiło, że przepisów o wyłączeniu nie stosowało się w razie równoczesnego skierowania egzekucji do wszystkich nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego prowadzonego przez dłużnika. **Wspomniana nowelizacja miała na celu ochronę rolników, a w praktyce godzi w ich interesy, odcinając ich od standardowego źródła finansowania jakim jest kredyt. Banki pozbawione zostały bowiem skutecznych form zabezpieczenia swoich wierzytelności, a tym samym do pomniejszania podstawy naliczania wymaganych rezerw celowych w przypadku klasyfikowania określonych ekspozycji kredytowych do kategorii nieregularnych.** Podobne problemy ze znalezieniem odpowiedniego zabezpieczenia mogą mieć inni wierzyciele rolnika. Dotyczyć to może dostawców środków do produkcji rolnej stosujących wobec rolnika odroczone płatności, czy wreszcie leasingodawców maszyn i urządzeń.

2. Spółdzielczość rolnicza i wiejska

- Należy bardziej uwzględnić spółdzielnie i ich związki w projektowanym wsparciu w ramach Planu Strategicznego WPR 2023-2027 dla Polski dotychczas opracowywane PROW na poszczególne perspektywy finansowe UE cechowało ukierunkowanie głównie na wsparcie rolników indywidualnych. Dzisiaj, aby móc utrzymać dochodową produkcję rolną **niezbędny jest rozwój, w dużo większym stopniu niż dotychczas, form wspólnotowego działania rolników, w szczególności spółdzielni i ich związków (w kilku branżach, w szczególności produkcji trzody chlewnej jest bardzo trudna sytuacja dochodowa)**. Spółdzielnie pozwalają osiągać wspólnie postawione cele m.in. w zakresie: zmniejszenia kosztów produkcji, poprawy warunków funkcjonowania na rynku, wspólnego użytkowania maszyn, wspólnych inwestycji (przechowalni, magazynów, etc.). Jest to sprawdzona forma prawna działania rolników na rynku. W krajach Zachodniej Europy od 60 do blisko 100% rolników zrzeszona jest w spółdzielniach, często w kilku spółdzielniach różnego typu. Dziś spółdzielnie te mają często status uznanej organizacji producentów lub zrzeszenia OP – wg danych Komisji Europejskiej w 2017 r. w UE działało ponad 3500 uznanych OP oraz Zrzeszeń uznanych OP, promowanych przez KE we wsparciu sektorowym i rynkowym zaplanowanym na lata 2023-2027. Potrzebne jest również uwzględnienie przy projektowaniu rozwiązań specyfiki rolniczych spółdzielni produkcyjnych, które ze względu na prowadzenie wspólnego gospodarstwa przez zrzeszone w tych spółdzielniach głównie rodziny rolnicze, przekraczają ustalone limity wielkości gospodarstwa rolnego uprawnionego do wsparcia z środków UE.
- Należy wpisać do Planu Strategicznego WPR wsparcia sektorowego dla uznanych organizacji producentów i ich zrzeszeń oraz spółdzielni (w okresie przejściowym do czasu uzyskania statusu uznanej OP) w kluczowych dla Polski sektorach produkcji rolnej i przetwórstwa rolnego oraz uproszczenie krajowych wymogów uzyskiwania statusu uznanych OP oraz ich zrzeszeń przez działające spółdzielnie rolnicze i przetwórcze oraz ich związki i nowotworzone OP. W projekcie PS WPR dla Polski brak jest wsparcia sektorowego - planowanego przez KE w ramach WPR UE 2023-2027 - w kluczowych dla polskiego rolnictwa i przetwórstwa sektorach rolnych, w szczególności mleka i przetworów mlecznych, wieprzowiny, wołowiny i cielęciny, zbóż, nasion roślin oleistych, mięsa drobiowego (wsparcie sektorowe przewidziano tylko dla sektora owoców i warzyw oraz pszczelarstwa) – wysokość wsparcia 5-6 % corocznej wartości produkcji sprzedanej przez uznaną organizację producentów lub zrzeszenie OP oraz spółdzielnie, realizujących program operacyjny. Projekt PS WPR wymaga również uzupełnienia w zakresie interwencji w sektorach o spółdzielnie (w 4-letnim okresie przejściowym do czasu uzyskania przez spółdzielnie statusu uznanej OP), zgodnie z przyjętą przez PE Rezolucją ustawodawczą oraz Stanowiskiem PE z dnia 23.11.2021 r. w celu przyjęcia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/... ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (...) - Artykuł 67 Rodzaje interwencji w innych sektorach ust. 1. lit. b) – dotyczy m.in. w/w sektorów.

Obecne wygórowane wymagania (powyżej przepisów UE) oraz ilość wymaganych dokumentów i danych, w szczególności o członkach organizacji przy uznawaniu OP, w praktyce uniemożliwiają uzyskanie uznania przez spółdzielnie mleczarskie, spółdzielnie zrzeszające rolników z innych branż produkcji rolnej i przetwórstwa oraz przy tworzeniu nowopowstających organizacji producentów.

- Należy wpisać do PS WPR mechanizmy wsparcia na zakładanie przedsiębiorstw wiejskich o charakterze wspólnotowym, w szczególności spółdzielni (w ramach Interwencji związanych z rozwojem obszarów wiejskich, w zakresie zakładania przedsiębiorstw wiejskich). **Potrzebny jest na obszarach wiejskich rozwój spółdzielni wspólnego użytkowania maszyn i urządzeń rolniczych, spółdzielni zaopatrzeniowych i usługowych dla rolników i mieszkańców wsi, spółdzielni rolników, spółdzielni energetycznych, innych spółdzielni.** Dotychczas w PROW było działanie dofinansowujące Pozarolniczą działalność gospodarczą, ale dotyczyła ona rolników odchodzących z rolnictwa lub rolników uruchamiających inną działalność niż działalność rolnicza. Dotyczyło to wyłącznie osób ubezpieczonych w KRUS. Potrzebne jest działanie o szerszym dostępie osób do uruchamiania przedsiębiorstw wiejskich – przyjęte stanowisko PE dot. realizacji planów strategicznych WPR obejmuje takie wsparcie. Stanowiska KRS dotyczące w/w rozwiązań zostały zgłoszone do Władz Centralnych oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

3. Spółdzielczość mieszkaniowa

Zakończył się etap konsultacji projektu ustawy o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, ustawy – Prawo spółdzielcze oraz ustawy o własności lokali. Projektodawca, którym jest Ministerstwo Rozwoju i Technologii, uwzględnił niektóre uwagi zgłaszane przez środowisko spółdzielcze. Jednak generalna zasada pozostała niewzruszona. Jest nią dalsze mnożenie katalogu nakazów i zakazów ograniczających samorządność spółdzielczą, co implikuje wyłączenie z ustawodawstwa spółdzielczości mieszkaniowej kolejnych przepisów ustawy Prawo spółdzielcze. **Wprawdzie projekt przywraca członkostwo w tych spółdzielniach mieszkaniowych, które nie mają praw do gruntów w postaci własności lub użytkowania wieczystego, ale przy tym nie rozwiązuje kompleksowo problemu statusu prawnego budynków spółdzielczych posadowionych na gruncie o nieuregulowanym statusie prawnym.** Uniemożliwia to nadal zakładanie ksiąg wieczystych i zaciąganie kredytów hipotecznych tym osobom, które nabyły spółdzielcze własnościowe prawa do lokali w budynkach, do których spółdzielniom nie przysługuje prawo własności albo prawo użytkowania wieczystego. Takie mieszkania są też o 20- 30 proc. tańsze od tych, które zostały wybudowane na gruntach o uregulowanym statusie prawnym. Ta sprawa wymaga pilnego uregulowania. Projektodawca nie tylko nie wprowadza nowych przepisów regulujących te kwestie, ale też pomija instytucje od dawna znane prawu polskiemu w tym zakresie, jak przemilczenie. Nie zauważa również ustawy z 10 maja 1990 roku przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych oraz ustawy z 29 września 1990 roku o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, na podstawie których jednostki samorządu terytorialnego zobowiązane są ustanowić prawo wieczystego użytkowania, jeżeli spółdzielnie do 31 grudnia 1996 roku złożyły wnioski o ustanowienie takiego prawa. Pomimo złożenia takich wniosków, wiele samorządów nie wywiązało się z ustawowych zobowiązań.

Ingerencją w samorządność spółdzielczą, która może negatywnie wpłynąć na sprawczość inwestycyjną spółdzielni mieszkaniowych, jest wprowadzenie rozwiązania, zgodnie z którym obciążenie hipoteki, jako zabezpieczenia kredytów czy innych wierzytelności niezbędnych do funkcjonowania spółdzielni jako podmiotu gospodarczego, będzie wymagało pisemnej zgody członków lub osób nie będących członkami, uprawnionych z tytułu spółdzielczych praw do lokali. Wprowadzenie takich ograniczeń powinno się pozostawić uznaniu samych członków spółdzielni, którzy mogliby je wprowadzić w drodze uregulowań statutowych.

Negatywnym wyróżnikiem spółdzielni mieszkaniowych jest rozwiązanie zmierzające do pozbawienia spółdzielni tajemnicy przedsiębiorstwa, której zachowanie jest przecież niezbędne do niezakłóconego funkcjonowania spółdzielni jako podmiotu gospodarczego. Wyłącza ono art. 18 par. 3 ustawy Prawo spółdzielcze, zgodnie z którym spółdzielnia może odmówić członkowi wglądu do umów zawieranych z osobami

trzecimi, jeżeli naruszałoby to prawa tych osób lub jeżeli istnieje uzasadniona obawa, że członek wykorzysta pozyskane informacje w celach sprzecznych z interesem spółdzielni i przez to wyrządzi spółdzielni znaczną szkodę. Takich chroniących pozostałe podmioty gospodarcze zabezpieczeń projekt ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych nie tylko nie przewiduje, ale jednoznacznie penalizuje uzasadnione ograniczenia w dostępie do dokumentów, co uderza w spółdzielnie mieszkaniowe. Uchwalenie takiego prawa będzie oznaczać, że ze spółdzielni mieszkaniowymi, lustrowanymi na wylot we wszelkich możliwych kierunkach, nikt nie będzie chciał zawierać umów z uwagi chociażby na to, że deweloper albo zarządca nieruchomości konkurujący ze spółdzielnią będzie mógł za pośrednictwem członka spółdzielni lub osoby nie będącej jej członkiem, lecz zamieszkałym w jej zasobach, uzyskać dostęp do tajemnic biznesowych i danych wrażliwych.

Zaprzeczeniem zasad samorządności i autonomii spółdzielczej jest obligatoryjna kadencyjność zarządów oraz wybór członków zarządu z mocy ustawy przez walne zgromadzenie. Jest to krok wstecz w stosunku do aktualnie obowiązujących przepisów, zgodnie z którymi członków zarządu, w tym prezesa i jego zastępców wybiera i odwołuje, stosownie do postanowień statutu, rada nadzorcza lub walne zgromadzenie (art. 49 par. 2 ustawy Prawo spółdzielcze). Tak więc to członkowie spółdzielni, przyjmując statut, decydują, czy wybory członków zarządu powierzyć radzie nadzorczej czy walnemu zgromadzeniu członków. Mogą też, mocą statutow, wprowadzić kadencyjność. Teraz ustawodawca chce im te prawa zabrać.

Warto podkreślić, że corocznie na walnym zgromadzeniu spółdzielni mieszkaniowej podejmowana jest uchwała w sprawie udzielenia absolutorium członkom zarządu. W przypadku nieuzyskania absolutorium na tym samym walnym zgromadzeniu może zostać przegłosowana uchwała o odwołaniu członków zarządu. Taka jest wieloletnia praktyka spółdzielcza. Tym samym narzucanie spółdzielcom obligatoryjnych rozwiązań w tym zakresie jest pozbawiona racjonalnych podstaw i godzi w samorządność spółdzielczą.

PODSUMOWANIE DOTYCHCZASOWYCH DZIAŁAŃ RZĄDU

Pozytywy:

1. Podjęcie przez RPP działań monetarnych (wzrost stóp procentowych) dla ograniczania wzrostu inflacji.
2. Przyjęcie zgłoszonych w Rekomendacjach rozwiązań przez Sekretarza Stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi Pana Norberta Kaczmarczyka na bezpośrednim spotkaniu oraz zapowiedź powołania Grupy roboczej, celem dokonania analizy zgłoszonych rozwiązań i przyjęcia rozwiązań dla rozwoju spółdzielczości oraz poprawy gospodarczego zorganizowania rolników w Polsce.

Zagrożenia:

1. Przyjęcie budżetu państwa na rok 2022 z nierealistycznymi założeniami makroekonomicznymi (np. stopy wzrostu inflacji i PKB) oraz „wyprowadzenie” prawie 300 mld zł poza finanse publiczne (PFR, BGK i inne fundusze celowe), a tym samym wyłączenie ich spod kontroli parlamentu. **Takie działania prowadzą do niekontrolowanego wzrostu zadłużenia finansów publicznych, czego skutki w dalszej perspektywie może odczuwać cała gospodarka.**
2. Drastyczny wzrost cen nośników energii spowoduje utratę konkurencyjności naszej gospodarki, w tym głównie w obszarze eksportu.

3. Przyjęta „tarcza inflacyjna” jest działaniem krótkoterminowym. Pojawia się bowiem pytanie – co dalej? Jej okresowe pozytywne skutki (zawieszenie lub obniżenie stawek VAT lub akcyzy) dla konsumenta będą mieć miejsce tylko w przypadku regulowanych cen energii elektrycznej i gazu. W przypadku bowiem cen podstawowych artykułów żywnościowych, tę „lukę” cenową może wykorzystać handel dla poprawy rentowności swojej działalności.
4. **Nadal brak jest przesłanek dla rozwoju inwestycji, które podnosiłyby wydajność pracy,** jako podstawowego, perspektywicznego działania walki z inflacją. Przeciwnie, w okresie ostatnich dwóch lat, wskaźnik wzrostu płac znacznie wyprzedza wskaźnik efektywności zatrudnionych. Równolegle udział nakładów na środki trwałe w PKB spadł w porównaniu do roku 2015 z 20 do 16,7 % na koniec 2020 r.
5. Konieczność prowadzenia przez RPP rygorystycznej polityki monetarnej (w tym głównie sukcesywne podnoszenie stopy referencyjnej) prowadzić musi jednak do bardzo dużego wzrostu stóp rynku międzybankowego (WIBOR – u). Powodować to będzie dalej idącą awersję inwestorów do finansowania przedsięwzięć inwestycyjnych długiem kredytowym z uwagi na coraz większe ryzyka kalkulacji możliwości zrealizowania satysfakcjonującej stopy zwrotu z inwestycji. Te nieuniknione zjawiska gospodarcze mogą znacznie spowolnić tak potrzebną modernizację rolnictwa i gospodarki żywnościowej.
6. **Wysokie ceny nośników energii, a głównie paliwa gazowego, powodować będzie wzrost cen wielu środków do produkcji rolnej** (w tym głównie nawozów azotowych) oraz kosztów upraw szklarniowych. Nieuchronnie powodować to będzie wzrost cen wielu artykułów pochodzenia rolniczego.
7. Brak przyjęcia w Planie Strategicznym WPR 2023-2027 dla Polski opisanych w części Rekomendacje proponowanych rozwiązań w zakresie spółdzielczości rolniczej i wiejskiej, spowoduje utratę kluczowych możliwości rozwoju polskiego rolnictwa, spółdzielczości i obszarów wiejskich. **Będzie jednocześnie negatywnie wpływać na zorganizowanie rolników, uzyskiwanie godziwych dochodów z produkcji rolnej, rozwój podmiotów skupu i przetwórstwa rolnego oraz przedsiębiorczości na obszarach wiejskich w innym zakresie.** Znacząco obniżyć będzie również aktywność mieszkańców wsi do wspólnego działania gospodarczego, w związku z brakiem stworzenia możliwości rozwoju wspólnotowych form działania – mimo korzystnego w tym zakresie stanowiska Parlamentu Europejskiego i Komisji Europejskiej.

Opracowanie jest elementem Raportu Gospodarczego Gabinetu Cieni BCC dot. IV kwartału 2021 r. W najbliższych dniach będziemy prezentować poglądy poszczególnych ministrów związane z obecną sytuacją gospodarczą oraz rekomendacje dla rządu na najbliższe miesiące.

Kontakt:

Mirosław Kasprzak

Rzecznik BCC

☎ 608 529 504

✉ miroslaw.kasprzak@bcc.pl

Gospodarczy Gabinet Cieni Business Centre Club to think tank powołany w kwietniu 2012 r., aby wspierać działania prorozwojowe władz publicznych, monitorować prace resortów kluczowych dla przedsiębiorczości, rekomendować zmiany sprzyjające rozwojowi kraju, wzrostowi gospodarczemu i konkurencyjności polskich firm. W skład GGC BCC wchodzi wybitni ekonomiści, z których wielu piastowało w przeszłości funkcje publiczne [lista poniżej]. Więcej informacji: <http://www.bcc.org.pl/Gospodarczy-Gabinet-Cieni.4241.0.html>